

EEN HOEVE OP DE HOEVEN WANDELROUTE

EEN HOEVE OP DE HOEVEN

Gerealiseerd met en door buurtgenoten van de Hoeven en kunstenares Ine van Grinsven, in het kader van het gemeenschapsproject Oog voor Oost van Vivaan en de gemeente Uden.

Over de naam Hoeven

Hoeve = zoveel land als nodig is voor een boerenbedrijf dat door een normaal gezin bewerkt kan worden en van welks opbrengst men kan leven. (Bron: Straatnamenboek Gemeente Uden, 1979).

Kennelijk was Hoeven de wijk waar veel landeigenaren woonden. De wijk ligt op de plek waar een breuk in de onderlagen van de aarde zit. Hierdoor komt er op hoge stukken water naar boven. De oorspronkelijke boerenhoeven aan de Klantstraat en Hoevenseweg lagen aan de rand van dit vochtige gebied, onder de breukrand.

De rest van de wijk bestond uit akker- en weidegrond met veel kersenbomen. Pas nadat er in de zeventiger jaren van de vorige eeuw voor goede afwatering was gezorgd, is de wijk verder uitgebouwd.

Over het kunstproject

Kunstenares Ine van Grinsven gebruikte de naam van de wijk als uitgangspunt. Met het project 'Hoeve op de Hoeven' wilde zij de lange historie van de wijk in kaart brengen, gebruik makend van de gemeenschappelijkheid die hier vroeger - in de productieve tijd van de hoeves in deze wijk - nog heel gebruikelijk was. Het nabuurschap was meer dan naast elkaar wonen in dezelfde buurt. Mensen hadden elkaar hard nodig en ondersteunden elkaar in tijden van oogsten, bouwen, trouwen, geboorte en rouwen. De kunstenares heeft een plattegrond van een boerenhoeve van voor 1880 op de plattegrond van de wijk geprojecteerd. Vier hoekstenen en acht zogenaamde **poeren**¹ bepalen het patroon. Het belangrijkste bij de bouw van een kortgevelboerderij zijn deze poeren: ze vormen het fundament van de hele dakconstructie. Parallel aan deze constructie vormen de vrijwilligers die hebben bijgedragen aan de bouw van de poeren het fundament van een gezonde wijk. Elke poer draagt een naam die duidt op de positie in de boerderij. Zo onderscheiden we de **herd**, **opkamer** en **geut** in het woongedeelte. Dan kom je bij de **koestand**, **hooihool**, **hennehoort** en **houwske** en achterin de stal ligt de **dorseere**. De granieten hoekstenen omarmen de wijk, geven een gevoel van saamhorigheid, van bij elkaar horen. Het centrum van de wijk ligt nu tegenover basisschool 'De Vlonder'. Deze naam verwijst naar de vochtigheid van de ondergrond: **vlonder** betekent een los houten bruggetje of slootplank. Hier start onze wandelroute.

¹Woordenlijst achterin

START WANDELROUTE (Noord 51.40.340 Oost 5.38.146)

Zoals gebruikelijk is op het platteland gaat het gewone volk uit de buurt achterom. Je komt dan in het hart van de hoeve, waar wordt gewerkt. **Met het gezicht naar het bord loop je rechtdoor de Hoevenseweg op (Noordwaarts).** De Hoevenseweg verbond het oude centrum van Uden met Zeeland, Grave en Nijmegen. Het was een provinciale weg waarop tot eind 19e eeuw bij Den Brier een tolboom was.

De hoevenseweg is verhard in 1854 en liep toen van de Udense kerk tot aan Overlangel. Deze weg kruiste de Napoleonsebaan Den Bosch-Grave.

De eerste afslag rechts is Den Brier. Deze weg volg je met de bocht mee naar links. Je loopt in feite om basisschool De Vlinder heen. Aan je rechterhand loop je langs een park waar je ter hoogte van de driesprong Den Brier-Eikenwal-Morene de eerste poer vindt.

DE DORSEERE

(Noord 51.40.352 Oost 5.38.352)

De dorseere (ook wel de schuureere genoemd) lag achter de stal. De dorseere had bewust een lemen vloer, want hier sloeg men met **dorsvlegels** het graan uit de korenaren. De zachte ondergrond van de lemen vloer voorkwam dat de graankorrels kapot werden geslagen.

Veel boeren hielpen elkaar en dorsten samen 's ochtends vroeg, voorafgaande aan de andere dagelijkse werkzaamheden. In 1900 kocht wijkbewoner W. van Collenburg de eerste dorsmachine op de Hoeven. Die werkte met veel stof en lawaai, maar ook veel sneller.

Het maaien van de korenaren gebeurde met **berhaak** en **zicht**. De mannen maaiden en de vrouwen bonden de **garven**. Tussendoor at men samen in het open veld. Dan was er even tijd om bij te buurten. De dichter A. Staring schreef er een mooi Oogstlied over.

Het gedorste graan werd opgeslagen op de zolder. In de Hoeven ging het vooral om rogge, haver en tarwe. In de winter moest al dat graan ook nog met de **wan** gezeefd worden, om het **kaf** van het koren te scheiden. Daarna werd het naar de molenaar gebracht. Het meel bracht je vervolgens naar de bakker, in ruil voor bonnen die je elke week kon inwisselen voor brood. Tegenwoordig wordt het maaien en dorsen door de 'combine' gedaan; er is geen tijd meer om te buurten, de loonwerker gaat in zijn eentje het veld op.

Oogstlied

Sikkels klinken
Sikkels blinken;
Ruischend valt het graan.
Zie de bindsters garen!
Zie, in lage scharen,
Garf bij garven staan!

't Heeter branden
Op de landen
Meldt den middagtijd;
' Windje moe van 't zweven,
Heeft zich schuil begeven;
En nog zwoegt de vlijt!

Blijde Maaijers;
Nijvre Zaaiers,
Die uw loon ontvingt!
Zit nu rustig neder;
Galm' het mastbosch weder,
Als gij juichend zingt.

Slaat uw oogen
Naar den hoogen:
Alles kwam van daar!
Zachte regen daalde,
Vrien'lijk zonlicht straalde
Mild op halm en aar.

Na het parkje sla je rechtsaf de Morene in en gaat meteen bij de eerste afslag links verder Morene in richting Industrielaan.

Morene dankt zijn naam aan de zwerfkeien die door de Maas zijn meegevoerd. Morene verwijst dus terug naar de ijstijd, toen de Maas nog vrij meanderde.

Een van de bewoners grijpt hierop terug in de tekst die hij/zij in de stenen heeft gegraveerd.

**Je volgt het wandelpad.
Aan je linkerhand aan het eind
op de t-splitsing vind je de eerste**

HOEKSTEEN (Noord 51.40.308 Oost 5.38.526).

**Dit is de rechter achterkant
van de boerderij. Hier sla je
linksaf. Je loopt parallel aan de
Industrielaan.**

Langs de Industrielaan zie je waterpartijen. Deze kom je in deze wijk veel tegen. In de zeventiger jaren van de vorige eeuw zijn deze aangelegd om de grond bouwrijp te kunnen maken. Goede afwatering is daarvoor noodzakelijk.

Op een afstandje zie je het beeld van een vlucht vogels van Ton Fleskens. Dit is geplaatst ter nagedachtenis van een vluchtelingenkamp voor Belgen in de Eerste Wereldoorlog (1914-1918). In korte tijd is hier toen een compleet dorp uit de grond gestampt met voorzieningen als een winkel, school, ziekenhuis en kerk.

Aan het einde van het wandelpad steek je de Hoevenseweg over en sla je linksaf.

Langs de Hoevenseweg en verder op meerder plekken in deze wijk zie je nog restanten van eikenwallen. De eikenwallen schermten de akkers af voor de westenwind.

Ga de eerste weg rechts: Krijten.

Krijten waren omstreden terreinen, of wellicht een plek waar recht gesproken werd (in het krijt staan bij iemand).

Na nr. 90 ga je rechtsaf de geluidswal op. Je volgt dit wandelpad tot aan een trapje aan de linkerhand. Dan kom je langs de tweede

HOEKSTEEN. (Noord 51.40.536 Oost 5.38.310)

Lopend op de geluidswal, zie je aan de overzijde van de provinciale weg nog een hooimijt. Deze is nagebouwd tijdens de Maashorstfair enkele jaren geleden. Op mooie, warme dagen zie je roodbont vee grazen tegen de achtergrond van de naaldbomen van de Maashorst. Deze bomen zijn in de crisisjaren rond 1920-1930 geplant in het kader van de werkvoorziening. De gemeente Uden had in die tijd namelijk plannen voor een sanatorium. Het bos moest voor gezonde boslucht zorgen. Nu, bijna een eeuw later, omzoomt dit gezonde bos het nieuwe ziekenhuis aan de rand van de Maashorst.

Daal het trapje af. Je bent weer op Krijten. Ga op het einde rechts en daarna de eerste rechts. Bij Krijten 23 vind je:

HENNEHOORT

(Noord 51.40.475 Oost 5.38.216)

De kippen of hennen gingen vroeger op stok, op een soort rek achter de koeien. Dit rek bestond uit een een paar draden of latten aan de

balken (hooizolder). In die tijd waren er 40 tot 50 kippen op de boerderij. Ze scharrelden hun kostje bij elkaar op en rond het erf waar tijdens de oogst en het dorsen veel onkruidzaden achterbleven. Tegen de avond kregen ze wat hard voer (maïs), uitgestrooid door de boerin. Hun legnesten waren oude korven of manden die in de oksels van de **gebinten** op stal waren bevestigd. s'Morgens mochten ze naar buiten als de schuif van het kippengat in de staldeur werd opgetrokken, maar niet voordat ze hun ei gelegd hadden.

Rond de jaren 80 kregen de kippen een eigen kippenhuis en hun aantal groeide aanzienlijk.

Een wijkbewoner: “In de vijftiger/zestiger jaren speelde ik vaak op de boerderij aan de overkant van waar ik geboren ben. Ik voelde me er in mijn element. Als ze me kwijt waren, zat ik op het hooi in het kippenhok, dat toen al een aparte stal was. Al tokkend, scharrelen de kippen rond en verteren ze niet alleen hun voedsel maar ook alles wat ze hebben meegemaakt. Van kippen kun je veel leren, niet alleen wie haantje de voorste is.”

Vervolg Krijten (de weg maakt een bocht naar links) en ga de eerste weg rechts. Op de t-splitsing aan het einde van de weg sla je links Stadrijk 1 in. Het woord *Stadrijk* is opgebouwd uit stad en rijk. Stad of *staha* betekent oorspronkelijk aanlegplaats en rijk komt van het woord *rijt* en betekent een waterloop. Dus de mensen hier woonden aan een soort steiger of aanlegplaats.

Houd bij de splitsing rechts aan dan kom je op Stadrijk 2. In de bocht bij het fietspad staat de poer met:

HOOIHOOL

(Noord 51.40.356 Oost 5.38.003)

Het hooihool kwam uit op de voorstal van de deel. Boven aan de ladder of trap die naar de hooizolder voerde, is altijd een hool: een ruimte die met het opstapelen van het hooi uitgespaard bleef en van waaruit men het hooi omlaag kon werpen. Dit gat was niet zonder gevaar. Grootvader Van Diepenbeek maakte zo rond 1910 een dodelijke smak door het luikgat van de hool op Klantstraat 2.

Vervolg in zuidelijke richting (in de verte zie je een brievenbus). Het heet hier Stoffels.

Stoffels komt van de stobben, boomstronken die uit het vochtige weiland omhoog staken. In de overlevering van woorden zijn een -b- en een -f- vaker verwisseld.

Rechts van de brievenbus vind je:

KOESTAND

(Noord 51.40.325 Oost 5.37.855)

Tot negentienhonderd hield men de koeien in een [potstal](#). Er was ook veel mest nodig op de magere zandgronden. Zonder mest kon er op het land niets worden verbouwd.

Een wijkbewoner: “Mijn vader vertelde me dat Ome Hannes een van de eersten was die kunstmest ging gebruiken. Hij deed dat stiekem in de nacht, want de burens vonden die nieuwerwetse onzin maar verwerpelijk. Nu zie ik dat de potstal bij de biologische boer op Duurendsend (Berghem) weer terug komt.”

Een grote verbetering was de komst van de Hollandse stal. De koeien stonden voortaan op een hoger gebouwde vloer, met achter een [groep](#) voor de uitwerpselen en aan de voorzijde een groep om uit te eten. Met [stalrepen](#) werden de koeien van elkaar gescheiden, dit noem je de koestand. Vaak waren er maar 6 of 8 koeien. De oudste stond vooraan, dan de [vaars](#) en tenslotte de kalfjes. Vaak zaten die nog achter een zelf getimmerd beschot.

Een wijkbewoner: “Aan de vurstal grensde de geut en als er pannenkoeken werden gebakken bij de familie moest Berta, de oudste koe, altijd niesen. Pas later realiseerden we ons dat dit niets te maken had met het feit dat Berta allergisch zou zijn voor pannenkoeken, maar dat het kwam door de tocht. We zetten de deur dan namelijk open en het was winter; erwten-soep met pannenkoek, een heerlijke en gebruikelijke combinatie!”

In het voorjaar, als de koeien naar de weilanden gingen, werd de stal grondig schoongemaakt, geschrobd en de muren met kalk gewit en de onderste halve meter gezwart. Dan konden de kinderen de ruimte gebruiken om vader en moedertje of schooltje te spelen en ook de schommel mocht niet ontbreken.

Bij de kruising (aan je linker hand) slaan we rechtsaf weer de Hoevenseweg op.

Aan je linkerhand zie je nog een stuk eiken wal en iets terug de Hurk. Hurk is een oud-Brabantse benaming voor een buurtschap.

Loop door tot de rand van de breuk (bij het slootje).

Je ziet hoogteverschil in het landschap. De voetbalvelden liggen hoger dan de boerderij aan de Vlasstraat. Het water in het slootje is oranje. Dat komt door het ijzeroer in de grond.

Aan de Vlasstraat lagen drie vlaskuilen

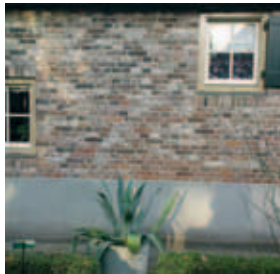
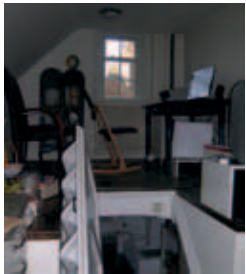
Deze werden gebruikt in het verwerkingsproces van vlas naar linnen. Het gemaide vlas moest een tijd rotten in een kuil. Dit noemde men vlasroten. De harde delen lieten daardoor gemakkelijker los van de vezels wanneer men ze over de **hekel** haalde.

Op de hoek van het wandelpad langs het slootje vind je de:

OPKAMER

(Noord 51.40.267 Oost 5.37.680)

De opkamer lag boven de kelder. (gemoderniseerd, maar nog behouden in Klantstraat 4) Hier sliep de meid of de knecht en soms een huwbare dochter, die het raampje gebruikte om haar vrijers te aanschouwen. De opkamer werd ook gebruikt als er iemand ziek was in huis. Dan hoeft de dokter niet in de bedstee zijn werk te doen.

Volg de waterloop naar rechts.

Links zie je de oude hoeven van deze wijk. De rand van de lagere grond daar is omzoomd met een elzenhaag die prachtig is geknot. Elzen zijn bomen die vochtige grond nodig hebben, zij geven hier de grens aan tussen nat en droog.

Bij de ingang van het voetbalveld ga je links de Artillerieweg op, welke je tegenover de Groenhoeve linksaf vervolgt.

Op de plek waar in de beide wereldoorlogen de artillerie gevestigd was met veel paarden, is nu de Groenhoeve ontstaan. Dit is het thuishonk voor het IVN, de kinderboerderij en de Vogelwacht.

Tijdens de beide wereldoorlogen was hier de **artillerie** gevestigd (bron: Straatnamenboek Gemeente Uden).

Ter hoogte van Artillerieweg 10 staat de derde HOEKSTEEN die de linker voorkant van de hoeve aanduidt. (Noord 51.40.288 Oost 5.37.503)

Op nummer 10 zijn nog resten te vinden van een vroegere lemen muur achter op de stal. Verder is er jammer genoeg weinig bewaard gebleven van de oorspronkelijke bebouwing. Wel zie je hier nog een

goed onderhouden moestuin. Elke boerderij had zijn eigen moestuin om in het levensonderhoud te voorzien. Boeren-bedrijven waren zelfvoorzienende economische eenheden die door het gemengde bedrijf in alles selfsupporting waren. Vaak was er geen geld en moesten de eindjes aan elkaar geknoopt worden. Zo werd er in november (slachtmaand) een var-

ken ingemaakt waar je het hele jaar van moest eten. De laatste maanden werd het krap en dan stuurde moeder haar man naar het kippenhok om de oudste kip uit te zoeken die toch niet meer legde. Die lag dan 's zondags op je bord. Toch kreeg bijna iedere boerin het voor elkaar om met een mand met eten klaar te staan bij mensen die het nog slechter hadden dan zij, al waren het maar de 'gedutste eier'.

We vervolgen de Artillerieweg naar de Hoevenseweg die je schuin oversteekt naar de Klantstraat.

Aan de Hoevenseweg was dat een woning heeft nog kort een

zie je rechts een wit huis met dubbele gevel. Vroeger met café en winkeltje, de Kersenbloem. Daarachter molen gestaan.

De Klantstraat is het oudste deel van de wijk. Hier zijn nog mooie boerderijen bewaard gebleven. De historie van de straat gaat ver terug. Men zegt dat de naam *Klantstraat* een verbastering is van *Karels land* en verwijst naar een perceel uit de tijd van Karel de Grote in het jaar 800 na Chr.

Vervolg de Klantstraat tot aan de Heufkensweg.

Bij elke boerderij hoorde een hof of moestuin zoals we op de Artillerieweg al beschreven. Hier op de Heufkensweg was de meest vruchtbare grond en vond je dus verscheidene moestuinen bij elkaar.

Ga even linksaf de Heufkensweg in.

Je zou kunnen zeggen dat je nu de voordeur binnen gaat van de oude hoeve. Je bevindt je nu in de:

HERD

(Noord 51.40.133 Oost 5.37.747)

Den herd was het grote leef- en woonvertrek middenin het huis. Er stond vaak een grote driegaatskachel die altijd brandde, waarop werd gekookt en gebakken, en in de schouw hingen de worsten en hammen om te drogen en roken.

Een diepvries, vacuüm verpakken of inblikken kende men toen immers nog niet. De schouw was zo groot dat je er nog stoelen in kon zetten of bij de kachel kon gaan spinnen op het spinnenwiel.

Tegen de schouw aan was de bedstee. Mocht het in de zomer te warm worden bij de kachel dan haalde men bij de kolenboer nat slik van kolenstof. Dat gooide je op het vuur om het te dimmen.

Omdat de kachel toch altijd aan was, kon je ook heerlijk yoghurt of huttenkaas maken.

Den herd was de plek waar het gezinsleven zich afspeelde. Familiebezoek, een kaartje leggen, afspraken met kooplieden en altijd wel iemand die op de koffie kwam. Den herd was ook mooi ingericht. Er hing een kruis met vaak een bloemetje aan de muur, foto's van de overledenen van de familie en een mooie rij bordjes sierden de schouw. Op zaterdag werd den herd 'gezand': rond de tafelpoten, de stoelen en het kabinet, werden met heel droog wit zand mooie figuurtjes gestrooid, om het voor de zondag wat feestelijk te maken. Als er iemand was overleden in de buurt, werd er in den herd samen met veel burens gebeden en vergaderd over wie wat zou doen bij de begrafenis. De herd is het hart van het gezin en van de boerderij.

Keer terug naar de Klantstraat en loop deze uit richting de Bronkhorstsingel.

Je staat nu weer buiten de boerderij en vindt aan het einde van de Klantstraat rechts de oermoeder van de Hoeven. Deze oude boerin staat op haar erf en houdt in de gaten wie er komt en gaat. Moeder de vrouw is de spil van de boerenfamilie, ze weet veel en staat voor iedereen klaar. Beeldend kunstenaar Marga Janssen schonk dit beeld van stevig graniet aan de wijk.

Tegenover deze struise vrouw staat de vierde **HOEKSTEEN** (Noord 51.40.026 Oost 5.37.730) aan het wandelpad dat langs de Bronkhorstsingel loopt. Dit wandelpad volg je naar links.

Aan de overkant zie je de antroposofische nieuwbouw van Brede School de Ontmoeting, daar waar vroeger de Islamitische school Bedir gevestigd was. Je ziet grote brokken ijzeroer aan de rand van de waterpartij liggen die hier aan de oppervlakte zijn gekomen door de breuk. Ook hier zie je weer het oranje water, dit keer met kleine knotwilgen erlangs, ook weer zo'n boomsoort die vochtige grond nodig heeft. Al deze waterpartijen zijn noodzakelijk om de wijk droog genoeg te houden voor bewoning.

Recept voor yoghurt, hang-op of hüttenkaas

5 á 6 liter melk koken en
langzaam onder het fornuis
afkoelen tot handwarm.

Schep er een halve liter
kant-en-klare yoghurt
doorheen als starter.

Dek het goed af met een
deken of kussentje.

Na 24 uur is de melk dik.
Wil je het nog dikker, hang
het dan in een theedoek
aan de kraan en laat verder
uitlekken. Zo wordt het
hang-op.

Meng je geen yoghurt door
de melk, dan wordt het na
deze bewerking hüttenkaas.
Lekker op brood met peper
en zout en tuinkruiden.

Loop langs het water en sla achter het tennispark linksaf.
Na het speelparkje sla je rechtsaf en kom je op de Breukrand.

Hier vind je de:

GEUT

(Noord 51.40.169 Oost 5.37.928)

De geut was een spoelkeuken, gelegen tussen den herd, de stal en de kelder, deels nog te zien in Klantstraat 4 bij familie Schimmel. Het was het natte, iets lager gelegen gedeelte van het woonhuis. Er stond een aanrecht van cement of graniet met een pomp en later een kraan. Onder het aanrecht zat een gat in de muur waardoor het afvalwater verdween door het geutgat.

Aan de andere kant van de muur groeide de rabarber en verderop de vlier en de 'kruidnagels' of sering, die konden de mest van dat afvalwater goed gebruiken. Op de geut werd de was gedaan in een kuip, de wastobbe op een kacheltje dat 's zondags al gestookt werd voor de witte was, want maandag was wasdag. De koperen ketel is voor de was en de ijzeren voor het varkensvoer. Zaterdag gingen alle kinderen een voor een in de teil, vaak met de deur op slot en ondergoed aan, want je mocht natuurlijk niet zien wat er onder zat, niet bij je zelf en niet bij anderen. Op de geut stonden en hingen de pannen en de [doorslag](#), een petroleumstelletje om soep te trekken, en hier werd het geslachte varken opgehangen, verder afgesneden en verwerkt. Omdat het hier koel moest zijn was dit de noordkant van het huis.

**Loop Breukrand 2 helemaal uit tot aan de Van Duerenlaan. Steek over en sla linksaf.
Ter hoogte van Heufkens zie je tussen twee sparren het:**

HOUWSKE

(Noord 51.40.249 Oost 5.38.143)

Het houwske of houske was de toilet die zich op de stal bevond naast de koeien. Het was een plank van ongeveer 1 meter bij 80 centimeter met een rond gat erin waarop je kon zitten, ook wel den bril genaamd, gemetseld op een muurtje. De behoeften vielen met een plons in een put die overliep in de gierput van de koeien. Het wc-papier bestond uit in repen gescheurde kranten of dorpsbladen. Als het teveel stonk, legde men een houten deksel op het gat om de geur tegen te houden. In de gemeente Zeeland had men (rond 1920) nog een gemeenteverordening met voorschriften hoe het houwske gebouwd en gebruikt moest worden.

We vervolgen de Van Duerenlaan tot aan ons uitgangspunt tegenover De Vlonder.
Hier eindigt de wandeling.

Door stichting Udense kersenboomgaarden is op tweede paasdag 2012 hier een ‘Udense Zwarte’ geplant om de herinnering aan de boomgaarden levend te houden.

www.vivaan.nl/oogvoorooost
www.kersenboomgaarden.nl
www.heemkundekringuden.nl
www.inevangrinsven.nl
ontwerp brochure: Genoveef

WOORDENLIJST

Artillerie	verzamelnaam voor ondersteunend geschut dat door een krijgsmacht wordt gehanteerd om de vijand schade toe te brengen
Berhaak	een landbouwwerktuig dat wordt gebruikt in combinatie met een zicht. Het bestaat uit een houten steel van ongeveer 60 centimeter met een haak van ± 15 cm loodrecht erop.
Doorslag	vergiet
Dorseere	schuurgedeelte met lemen vloer waar het graan werd gedorst
Dorsen	scheiden van korrels en aren
Dorsvlegel	een steel met op het eind een losse knuppel
Garf	korenschoof
Gebint	houten draagconstructie van het dak
Geut	spoelkeuken
Groep	goot
Hekel	een kam om onregelmatigheden uit het vlas te halen zodat het lange vezels worden om linnen van te maken
Hennehoort	rek waar de kippen op stok gaan
Herd	leef- en woonvertrek
Hooihool	gat boven de trap naar de hooizolder
Houwske	toilet
Kaf	het omhulsel van graanvruchten (graankorrels) dat overblijft na het dorsen
Koestand	stalrepen in de koeienstal
Leem	een grondsoort die voornamelijk bestaat uit een fijnkorrelig samenstelsel van klei en silt
Morene	een landvorm gevormd door een gletsjer of ijskap, duidelijk herkenbaar als rug in het landschap
Nabuurschap	saamhorigheid in een buurt
Opkamer	halfhoog kamertje boven de kelder
Poer	stenen fundering voor de dragende palen van een boerderij

Potstal	een stal waar de koeien op een vlakke vloer staan. Hun uitwerpselen worden iedere dag door de boer vermengd met strooisel. Zo komen de koeien dus elke dag weer wat hoger te staan
Stalreep	paal/lat
Vaars	een koe die nog niet heeft gekalfd
Vlonder	plank of bruggetje over water
Wan	een platte mand, waarmee graankorrels en kaf omhoog gegoooid worden, zodat de wind het kaf wegblaast en de graankorrels terugvallen in de wan
Zicht	Een zicht/pik is een landbouwwerktuig voor het maaïen van graan dat het midden houdt tussen een zeis en een sikkkel. Een zicht en een sikkkel worden met één hand gehanteerd, een zeis met twee handen. Steel en handvat van een zicht heten samen de werft. De werft wordt gemaakt uit een speciaal gevormd stuk hout, om als handvat en steel van het maaiblad te dienen. De vrije hand wordt gebruikt voor het hanteren van een pik-, ber- of mathaak om het graan te verzamelen tot een schoof of garf.

